

—gež:

Vprašanje kmetijskih ekonomov pri občinah

Vsak kmet, pa najsi bo še tako starokopiten, si želi, da bi na svoji zemlji pridelal čimveč in čim lepše pridelke. Ista želja prevzema tudi vsako oblast, brez ozira na mišljenje njenih voditeljev. Temu namenu se skuša ustreči z zakoni in uredbami od strani oblasti. Če pa zakoni in uredbi o pospeševanju kmetijstva hočejo doseči svoj namen, morajo biti prirojeni tako, da bodo ljudstvu res v korist, zato morajo biti stvarni in času primerno urejeni.

Kmetijsko pospeševalno delo pri nas

V naši državi je urejeno kmetijsko pospeševalno delo z »Zakonom o pospeševanju kmetijstva« z dne 21. septembra 1929. Vrhovni organ za pospeševanje kmetijstva je ministrstvo za poljedelstvo, kateremu so podrejeni v strokovnem pogledu tudi kmetijski referenti, nastavljeni pri vsakem okrajnem načelnstvu, in pa kmetijski oddelek kr. banske uprave z delokrogom banovine. Naloga okrajnega kmetijskega referenta je, da zastopa vse težkoče in dobre strani kmečkega stanu v svojem okraju. Spoznati mora in razumeti razmere najpreprostejšega kočarja kakor tudi razmere srednjega in boljšega kmeta. Njegova naloga je, da v podrobnosti in temeljiti besedi uči in kmeta vzpodbuja k napredku. Temu namenu bi naj služili osebni obiski na domovih, kjer pride referent s prebivalstvom v dotiko, daje nasvete in zasliši potrebe kmetovalcev. Da more kmetijski referent to svojo nalogo čimboljše izvršiti, so mu na razpolago sredstva okrajnih kmetijskih odborov, katerih naloga je, da v okviru nekake samouprave ustrezajo napredku kmetijskega znanja. Okrajni kmetijski odbor bi pa naj svoje delo vršil le na pobudo občinskih kmetijskih odborov, ki se pa, na žalost, ne zavedajo z okrajnimi kmetijskimi odbori vred svoje dolžnosti, tako da izgleda, da ima okrajni kmetijski referent neomejeno moč.

Kmetijsko pospeševalno delo v praksi

Iz bežnega pregleda dela o pospeševanju kmetijstva je razvidno, da je zakonodajalec dobro in pametno mislil. Ali takoj se nam vsiljuje vprašanje: kje je uspeh? Res se sčasoma kmetovalcem odpirajo oči ter se posamezniki zavedajo važnosti izobrazbe, toda za časa, v katerih živimo, se stvar razvija prepočasno, tako da uspeha skoraj opaziti ni. S tem da ljudje, ki so postavljeni v službo pospeševanja kmetijstva, ne izvršujejo dolžnosti. Nasprotno, store mnogi dostikrat več, kot ostali uradniki drugih strok za z istimi prejemki. Naše oblasti, predvsem kmetijski referenti, žele pomagati kmetu, a dostikrat ni na občini, oziroma v občinskem odboru primerne osebe, na katero bi se lahko obrnili. Tako vidimo, da kmetijsko pospeševalno delo v redu posluje in vseh mestih, hira a pri osnovi, to je na občini. V tem je krivota, da je še vedno večina kmetov, ki jim manjka temeljitejše znanje v kmetijski stroki. Imamo na žalost še celo med občinskimi odborniki dosti takšnih, ki niti parkrat na leto ne pridejo k seji, kaj šele, da bi imeli zanimanje za kak kmetijski napredek! Poleg tega je pa večina kmečkih občin prizadeta še po tem, da nimajo dovolj sposobne uprave in pisarniške moči, posebno kar se tiče napredka v kmetijstvu, čeprav je na občini cela vrsta razprav o uporabi kmetijskega sklada v prave svrhe, upravljanje z občinskimi kmetijskimi stroji in drugo, saj se danes vrši veliko tozadevnega dela le potom občin.

Kako bi se dalo pomagati?

Končno pridemo do vprašanja, zakaj bi se kmetu ne ustvarili pogoji za izobrazbo in za napredek pri kmetovanju. To se lahko doseže s tem, da občina na podlagi člena 6. uredbi o občinskih uslužbencih z dne 12. marca 1935 in na temelju §§ 346. in 347. zakona o urad-

nikih z dne 31. marca 1931 nastavi občinskega ekonoma, kateri bo lahko v sili s strokovno pomočjo kmetu na razpolago, sicer pa z nasveti in navodili. Delo občinskega ekonoma bi se nanašalo na: a) oskrbo občinskih zemljišč; b) oskrbo občinskih kmetijskih strojev; c) oskrbo obcestnih nasadov; d) pokončevanje škodljivcev; e) odbiro domače živine; f) statistike o kmetijstvu; g) nadzorstvo nad prodajo živine in mesa; h) praktičen kmetijski pouk pri posestnikih in višjih razredih ljudskih šol.

Že iz navedbe nekaterih del, ki jih naj občinski ekonom vrši, je razvidno, kako potrebna je taka strokovna moč pri vsaki občini. Vzemimo samo primer, koliko javnega denarja gre v izgubo, ko se kmetijski stroji, kupljeni iz javnih sredstev, pri občini v teku dveh, treh let uničijo, kmetje pa nimajo od občinskih kmetijskih strojev skoraj nobene koristi, pa čeprav so zanje dali svoje prispevke v obliki 10% doklad na zemljarino. Sredstva za plačo in vzdrževanje občinskih kmetijskih ekonomov bi se naj črpala iz 10% doklad na zemljarino in polovice dohodkov od živinskih potnih listov, ki jih kmetje itak plačujejo po zakonu o pospeševanju kmetijstva. S tem bi kmetje od plačevanja teh dokladov stvarno nekaj prejeli. V to svrhu bi se naj občine razdelile v podeželske z do 3000 prebivalci, kjer bi občinski ekonom vršil še dolžnosti pomožnega občinskega tajnika, in pa na občine z nad 3000 prebivalci, kjer bi občinski ekonom vršil samo posle, ki spadajo v njegov delokrog. Službeni pogoji ekonomov bi bili isti, kot po enoletni poskusni dobi pragmatično nastavljenih občinskih tajnikov. Kot občinski kmetijski ekonomi pridejo v poštev le absolutno dvoletnih in deloma enoletnih kmetijskih šol, kajti le ti razpolagajo s primernim praktičnim znanjem, ki je za kmetijskega občinskega ekonoma v prvi vrsti potrebno.

Iz vsega navedenega je razvidno, da se ne misli izkoriščati skromnega občinskega kredita, ampak le prispevke, ki jih kmetje v obliki živinskih potnih listov in 10% doklad na zemljarino že itak plačujejo, čimboljše uporabiti, tako da bo širokim ljudskim plastem v kar največjo korist. Po sedanjem sistemu se pa zaman trudijo naši strokovnjaki, da bi se-

me strokovnih in gospodarskih naukov vrgli na rodovitna tla. Dokler nimajo preko občinskih kmetijskih ekonomov, absolutentov kmetijskih šol, neposrednih vezi s podeželjem in s kmetiskim ljudstvom, bo ostalo vse njihovo delo, kot doslej, brez vidnih uspehov.

Da ne bo ostalo vse samo pri nasvetih in besedah,

je potrebno, da kr. banska uprava skliče tozadevno anketo, katere bi se naj udeležila kr. banska uprava po svojih tozadevnih strokovnjakih in pa zastopniki Zveze absolutentov kmetijskih šol Slovenije ter županske zveze. Na anketi bi se naj zgoraj navedene misli razmotrile iz vseh strani, tako da bo lahko tozadevni ukrep kr. banske uprave čimbolj času primerno izdelan. Tudi morebitni pomislek nekaterih, da bi se z uvedbo občinskih kmetijskih ekonomov absolutentje kmetijskih šol odtrgali od rodne grude, ne drži, kajti absolutent, zaposlen na občini kot ekonom, se bo s tem šele z večjo ljubeznijo oklenil kmetijstva in zemlje, kajti skromni zaslužek na občini ga bo privezal na dom, radi česar ne bo šilil radi pomanjkanja sredstev za življenje v druge poklice in stanove. Absolventu se bo s tem dala možnost, da bo lahko v domačem kraju vsestransko deloval, saj je znano, kako je hudo, če želi kdo prirediti kak strokovno-kmetijski tečaj, ustanoviti zadrugo, kakršno koli podružnico, prodati strokovno knjigo in pridobiti naročnika za strokovni list. S tem bo tudi v tem oziru v kratkem času dosežen uspeh. Kmetijske šole, strokovno časopisje, gospodarske organizacije in razna kmetijska predavanja bodo šele s tem prišla do vidnega izraza na polju naprednega kmetijstva. Vpeljalo se bo lepše narodno sožitje, kajti način vsestranske pomoči bo kmeta končno prepričal, da se spleča držati se strokovnih navodil in iste v praksi uporabljati. Bila bi to osnovna šola za organiziranost kmeta in nekakšna predpriprava za pravo blagovno združništvo, v katerem je glavna obrambna sila pred raznimi prevratnimi idejami, predvsem pa pred komunizmom. Zato želimo tozadevne pomoči tudi od kmečkemu stanu naklonjenega izobraženstva in oblasti, kajti pričakovati je uspeh samo, ako se bo na ta način zamišljena pomoč našemu kmetu uvedla obvezno za vse občine, in to na zakonski podlagi.

Ob letnem obračunu Privilegirane agrarne banke

Pab je kratica za Privileg. agrarno banko. Nam Slovencem njeno delovanje ni bilo tako znano, ker imamo svoje denarno združništvo, ki je vršilo med našim kmetiskim ljudstvom veliko gospodarsko in socialno delo: pomagalo revnim, kredita potrebnim, da so mogli gospodariti. Ko pa je izšla uredba o likvidaciji kmetiskih dolgov in je bila Privilegirana agrarna banka pooblaščenca, da ta posojila prevzame, tedaj je postala znana tudi pri nas. Te dni smo prejeli poročilo zadnjega občnega zbora Paba in smo našli v njem mnoge podatke, ki bodo gotovo zanimali tudi naše čitatelje, zato jih objavljamo s svojimi pripombami.

Kmečki dolžniki in kmečki dolгови

Po uredbi iz leta 1936. je Privilegirana agrarna banka začela prevzemati kmečke dolge. Dosedaj je prevzela 782.024 dolžnikov, ki so bili dolžni skupno 3 milijarde 152 milijonov 167 tisoč 212 dinarjev 34 par. Tudi naše domače hranilnice so oddale veliko število teh dolžnikov, nekatere celo vse svoje dolžnike. Seveda so s tem prišle v neprijeten položaj, da niso nekaj časa prejemale nobene gotovine, niti od dolžnikov niti od novih vlagateljev in so tako svoje delovanje morale

pustiti počivati. Pab pa seveda tudi ni mogel vseh 782.024 dolžnikov kar na hitro roko obračunati, posebno še ne, ker so se med kmetedolžnike silili tudi taki, ki nikdar niso bili kmetje, pa so se sedaj hoteli poslužiti ugodnosti, da bi se tudi njim ertal del dolga. Glede teh so bile dolgotrajne razprave v denarnih zavodih, pa tudi na sodiščih. Takih dolžnikov je bilo 54.316. Pab zato ni mogel še vsem zavodom poslati končnih obračunov za prave kmetedolžnike, katerih je še neobračunanih 95.015. V tem letu pa bo tudi to delo končano in bo tako za preteklost urejeno. Denarni zavodi bodo dobili gotovinska izplačila, kolikor ga še niso dobili, dobili bodo še obveznice, nakar se bo napravil še obračun, da da še država svoje obveznice zraven, ker denarni zavodi morajo dobiti svoj dolg poravnani! Nikdar ni bil namen niti države niti koga drugega, da bi uničil naše domače posojilnice, ki so in bodo tudi v bodoče nujno potrebne našemu kmetu. Nikdar nihče ni nameraval, da bi vlagatelj v teh zavodih zgubil kaj od svojih vlog in če je država zaščitila dolžnike, mora zaščititi tudi vlagatelje! Ta zaščita bo najboljša reklama, da bodo ljudje zopet nosili denar v denarne zavode. Ta zaščita se pa izvede najlažje na ta način, da se bo dalo de-

narnim zavodom na njihove obveznice, ki jih dobijo od Paba ali od države, tudi gotovino. To se delno tudi že godi in se naj izvede do kraja!

Kmet znova potrebuje denar!

Pab daje tudi posojila na hipoteko na kmečka posestva. Stanje teh posojil je bilo sledeče: vseh posojil skupaj je bilo 552.355.377 dinarjev. Od te velike vsote ima največ dunavska banovina: 265 milijonov, najmanj pa Slovenija, samo 316.500 din. To je razumljivo, ker je Pab deloval v drugih banovinah, kjer nimajo posojilnic, pri nas pa je vsak kmet, raje vzel denar doma na posodo. Ta nova zadolžitve kaže, da uredba o likvidaciji kmečkih dolgov ni mogla odpraviti tega, da bi kmet ne potreboval več posojil. Trdimo tudi to, da bi jih potreboval, če bi tudi ne le del, pač pa ves dolg črtali! Smatramo, da je danes najvažnejše vprašanje, kako omogočiti kmetu bolj donosno kmetovanje, ali samo z zvišanjem cen ali pa s ceninim kreditom.

Kaj hitra bi bila rešitev iz vseh dolgov, ako bi bilo mogoče zvišati cene tako, da bi te omogočile plačilo vseh dolgov. Taka rešitev pa bi bila le navidezna, ker bi bilo treba zopet zvišati plače, za te plače zvišati davke in tako bi se kolo vrtilo in zopet zavrtelo v stari kolovoz. Kmet zato kljub trenutnemu popravku nekaterih cen potrebuje dolgoročni in ceneni kredit! Ali bo zmogla Privilegirana agr. banka sama dajati vsa nova posojila kmetu? V poročilu čitamo, da je v enem letu dala 832 novih dolgoročnih posojil, da ima sedaj skupno 25.182 dolžnikov v skupnem iznosu 679.512.483 din. Ako pogledamo pa število, koliko dolžnikov je prevzela, namreč 782.024, potem moramo reči, da njej sami nikakor ne bo mogoče izvesti novega kreditiranja kmetu. Hvalevredno je, da je Pab že začela dajati kredite zadrugam, katere nato dajejo posojila naprej. Novo delovanje naših posojilnic je nujno potrebno, da bodo mogle dajati kmetu kredit. Ti krediti morajo biti največ po 4 %, ker kmečko gospodarstvo ne prenaša velikih bremen, kar se tiče obresti.

Slovenci in Pab

Slovenski kmetje so danes dolžniki Paba. 53 denarnih zavodov in 453 zadrug je odstopilo skupno 54.577 dolžnikov Pabu, in sicer so bili ti dolžni 521.498.556 din. Nekmetov, ki pa so se tudi prijavili, je bilo v Sloveniji 2898 z vsoto 55.209.242 din. Za vso Slovenijo posluje podružnica Paba v Ljubljani. Ta je izvršila že skoro celoten obračun, samo kaka dva odstotka jih je še nerešenih. Kolikor nam je znano — kar pa iz poročila ni razvidno — pa slovenski kmet plačuje najbolj točno svoje obroke. Večkrat smo prejeli poročila, da je podružnica Paba v Ljubljani v skrbi za

odplačila segla tudi po rubežu. Nikdar nismo in ne bomo zagovarjali nemarnih dolžnikov. Toda večkrat se pa zgodi, da kmet res ne more plačati obroka! Pri prevzemu kmečkih dolgov se ni nič pazilo na to, ali je dotični vreden ali ne, da se mu del dolga briše, pri izterjevanju obrokov pa naj se na vsak način postopa po razmerah! Posebno je pa treba biti obziren tu na meji, kjer kmet še teže gospodari.

Okrepimo svoje denarno združništvo!

Četudi danes naš kmet dolguje Pabu, vendar mi Slovenci ne bomo svojega združništva likvidirali. Nasprotno! Računi za nazaj se naj uredijo, pa naprej na delo! Nikar ne omagujte, ki ste leta in leta delali nesebično in brezplačno v naših denarnih zavodih, samo da je vaš sosed mogel dobiti poceni kredit! Od ust do ust naj gre: naše posojilnice morajo zopet začeti novo življenje! Sezimo si v roke — pa na delo!

Po Jugoslaviji

Predsedstvo JRZ je imelo 12. marca v Beogradu sejo, ki ji je predsedoval ministrski predsednik Dragiša Cvetković. Seje se je udeležil predsednik senata g. dr. Anton Korosec. Na seji so se razpravljala vsa prečta vprašanja notranje politike ter so bili soglasno sprejeti primerni sklepi. V teh sklepih je zlasti poudarjeno, naj se o vseh sodobnih in važnih vprašanjih v vseh pokrajinah razpravlja samo v okviru stranke s popolnim zaupanjem v njeno vodstvo.

Novi volilni zakon uveljavljen. Novi volilni zakon je bil objavljen v »Službenih novinah« 15. marca in je dobil s tem veljavo.

Enodinarski kovanci plačilno sredstvo do 20. aprila. Stari kovanci po 1 din veljajo kot plačilno sredstvo do 20. aprila. Lastniki teh kovancev naj jih čimprej zamenjajo, da pozneje ne bodo trpeli nepotrebne izgube!

Samostojna demokratska stranka (SDS), koje glavno torišče je banovina Hrvatska, bi rada raztegnila svoje področje tudi preko Slovenije. V tej svoji razširjevalnosti je trčila ob odpor JNS, ki sebe smatra za poklicano zastopnico liberalnih elementov v Sloveniji. Tako je nastala zmeda v slovenskem laži-svobodomiselnem Izraelu. Začelo se je preseljevanje iz tabora JNS v tabor SDS. Razumljivo je, da se to strankarsko preseljevanje ne vrši s prijaznimi poslovnimi besedami, marveč z ostrimi očitki, ki letijo nazaj v tabor JNS. Obrambno trobljenje za JNS oskrbujeta »Jutro« in »Slovenski narod«, a

Zoper glavobol

pomagata 1—2

ASPIRIN

tableti

Ni drugega zdravila po imenu „Aspirin“, temveč edino-le „Bayer“-jev Aspirin.

Ogl. reg. pod št. 17072 od 22. XII. 1938.

v nasprotno trompeto pa piha mariborski »Večernik«. Sicer pa so si ti spri bratci jugoslovanskega liberalizma med seboj prav podobni. Voditelji SDS so bili prav taki zagovorniki jugoslovanske celotnostne ideje, ustanovitelji in podporniki Slovincem in Hrvatoma sovražnega centralizma, kakor gospodje okoli JNS. Razlika med obema liberalnima taboroma je bolj v taktiki (načinu postopanja), kot v programu. Proti mišljenju in hotenju slovenskega ljudstva sta oba tabora.

V Vojvodini se strankarske razmere v znatni meri poostrujejo. Hrvatska seljačka stranka (HSS) je bila napovedala shod v Subotici, ki pa se ni mogel vršiti, ker se je od srbske strani pripravil protishod. Shod, ki ni mogel biti v Subotici, se bo — kakor se poroča — vršil na ozemlju banovine Hrvatske v Osijeku, kamor bodo tudi prišli zastopniki Bunjevcev in Šokceev iz Bačke in Baranje. Član HSS minister dr. Smoljan, ki je sam preučil razmere v Subotici, priporoča dosledno izvajanje politike narodnega sporazuma kot edino sredstvo za izboljšanje medstrankarskih razmer v Vojvodini.

Finski rekordi. Finska ni samo država, ki ima največ rekordov v vseh vrstah športa. Finska vsebuje še drugačne rekorde, v drugih strokah in je ponosna nanje, prav tako ponosna kakor na svojega Nurmija in Ritola, Kolemahneina in Maekega. Finska je prva država v Evropi, ki je uvedla žensko volilno pravico. Finska je bila prva, ki je Ameriki plačala svoje vojne dolge. Finska ima najmanj neplemenitih ljudi. To so trije rekordi, ki jih marsikatera druga država zavida tej gozdnati in vodnati republiki s severa.

Golob — tat. Nekemu mlekarju v Blankenhemu na Nemškem, ki je hotel na cesti pravkar izmenjati 50 mark, je sunek vetra odnesel bankovec. Zaman ga je

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmečkega življenja

Šubin je ogorčeno odgovoril:

»Aleksij Andrejev, kako moreš misliti, da bi delavci, prvi državljani naše sovjetske republike, spali po dva in dva v eni postelji! To bi bilo za njih ponižanje, za nas pa sramota!«

Aleksij je skomignil in mirno rekel:

»Dobro. Naj spi vsak v svoji postelji, toda za tri drugod poišči postelje.«

»O, ne!« se je zasmel Šubin. »Vsi bodo pri tebi stanovali. Saj imaš šest postelj.«

Iz starčevih oči se je zablistalo, a samo za hip. Zadušil je jezo, ki se je vzbudila v srcu, in mirno odvrnil:

»To je res, a dobro veš, da smo trije pri hiši in tri postelje potrebujemo zase.«

»Aleksij Andrejev,« je rezko dejal Šubin, »v velikih mestih, kakor so Leningrad, Moskva, Odesa, se obitelji, ki so bile svojčas bogatejše in znamenitejše ko tvoja, obitelji, ki so posedale palače in velika stanovanja, zadovoljujejo z eno sobo, da so tako dale prostor revolucionarnim sodrugom. Kako ne bi kmetje, kakor ste vi, odstopili svojih postelj dobrim sodrugom delavcem, članom stranke?«

11

Iz Šubinevega glasu je odmevala prikrita pretnja in to je Alekseja še bolj razdražilo. Odločno je rekel:

»Šubin, ne boš dobil vseh šest postelj! Ženine in moje stare kosti so vsaj toliko vredne, kakor kosti tvojih sodrugov.«

V Šubinu je vzkripelo, a spomnil se je, da brez Alekseja ni kolhoza, zato se je premagal. Dokaj mirno je rekel:

»Vse postelje boš dal! Pri mlačvi bo dovolj slame, da boste mogli spati na njej ti, tvoja žena in tvoj sin.«

Aleksejeve potrpežljivosti je bilo konec. S pestjo je treščil po mizi in ježno vzkliknil:

»To je preveč!«

V Šubinu je spet vzkripelo.

»Aleksij, pazi!« je siknil in se bližal starcu. Toda nenadoma ga je nekdo močno zgrabil za roko in zavpil:

»Ali hočeš tudi očeta ubiti, kakor si ubil Krilova in Olgopora?«

Šubin se je naglo okrenil. Pred seboj je zagledal Fedorja. Mladenič ga je še vedno stiskal za roko. Zločinec je prebledel, nato zardel. Zavedajoč se, da mora z odločnostjo ohraniti svoj ugled, je trdo dejal:

»Po zakonu bom ubil vsakega, kdor si prisvoji hrano, ki je odrejena za sovjetsko zajednico.«

Fedor se je ironično zasmel.